

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з науково-педагогічної та навчальної роботи

» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Джерелознавство

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
туризм
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
перший (бакалаврський)
Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний

обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Коломієць Наталія Анатоліївна, кандидат історичних наук, асистент кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

Пролонговано: на 20~~24~~20~~23~~ н.р. _____ 20~~22~~р.

(підпис, ПІБ, дата)

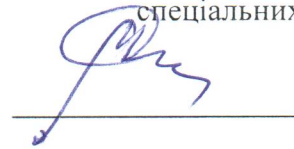
на 20~~23~~20~~24~~ н.р. _____ 20~~23~~р.

(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Коломієць Наталія Анатоліївна, кандидат історичних наук, асистент кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

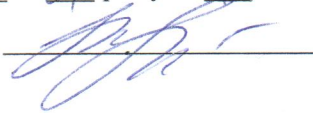

Протокол № 1 від «27» 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 4

Голова науково-методичної комісії

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів систему цілісних знань з історії, теорії та практики джерелознавства. Курс націлений на засвоєння студентами теоретичних і практичних засад опрацювання історичних джерел, оволодіння навиками їх пошуку, виявлення, аналізу та використання в наукових дослідженнях.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси історичного минулого людства.
2. *Вміти* шукати історичну літературу у відповідності з тематикою дослідження.
3. *Володіти* навичками підбору джерел в різних архівах, бібліотеках, в мережі Інтернет.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомлення з історією розвитку джерелознавства у вітчизняній та зарубіжній історіографії й науковими результатами дослідницьких шкіл. Розкриття обставин формування джерелознавчих знань в системі історичної науки та гуманітарних знань. Визначення причин, які сприяли плідному розвитку вітчизняного джерелознавства, поповнення джерельної бази історії України достовірними джерелами. Встановлення основних складових джерельної бази історичної науки в цілому та історії України зокрема. Висвітлення ролі джерелознавчої критики та інших методів у процесі пошуку, виявлення та використання джерел в наукових дослідженнях. Знання основних правил і принципів роботи з опублікованими джерелами та неопублікованими (архівними, приватними) документами.

4. Завдання (навчальні цілі): полягають у формуванні у студентів цілісної системи знань про теорію та практику роботи з історичними джерелами; в результаті вивчення дисципліни студенти повинні *засвоїти* елементи джерелознавчої критики, *вміти* формулювати основне завдання із вивчення певної джерелознавчої проблеми, здійснювати пошук, виявлення та відбір історичних джерел, їх досліджувати та використовувати в науковій роботі у відповідності до вимог джерелознавчої теорії та практики.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> визначення та зміст поняття історичного джерела	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>семінарські заняття, контрольна робота 1</i>	24
1.2	<i>Знати</i> типологію та класифікацію історичних джерел	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання 1</i>	6
2.1	<i>Вміти</i> розрізняти типи та види історичних джерел	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>семінарські заняття; контрольна</i>	26

			<i>робота 2</i>	
2.2	<i>Вміти</i> визначати ступінь повноти джерельної інформації	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання 2</i>	4
3.1.	<i>Володіти</i> навичками самостійної роботи з певним джерельним комплексом.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>підсумкова контрольна робота</i>	40

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2.	2.1.	2.2.	3.1
Програмні результати навчання (назва)					
ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.	+	+			
ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.			+	+	+
ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології (зокрема, краєзнавства та історико-культурного туризму), а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.					+

7. Схема формування оцінки. Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінару (під час усних опитувань); бали, отримані за самостійну роботу (за виконання рефератів); бали, отримані під час змістового контролю у формі тестування (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (іспиту).

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1 — 10 балів/ 6 балів.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 2.1.— 10 балів/ 6 балів.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.2. - 6 балів/ 5 балів.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 2.2. - 4 бали/ 3 бали.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.1. - 14 балів/ 7 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 2.1. -16 балів/ 9 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: іспит.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за самостійну роботу (за підготовку самостійних робіт та індивідуальних завдань); бали отримані за роботу на семінарських заняттях та під час усних опитувань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5-9.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 Теоретико-методологічні засади джерелознавства			Змістовий модуль 2 Основні джерельні групи та їх місце в джерельній базі історії України			Іспит
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
<i>Семінари</i>	<i>Самостійна робота (реферат)</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Семінар</i>	<i>Самостійна робота (реферат)</i>	<i>Модульний контроль</i>	
14 (максимум)	6 (максимум)	10 (максимум)	16 (максимум)	4 (максимум)	10 (максимум)	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат), модульних контрольних робіт, підсумкового контрольного опитування.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару*

(доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти до 1 балу. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 0,25 бала;
- логіка викладення 0,25 бала;
- використання основної і додаткової літератури 0,25 бала;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 0,25 бала.

Самостійна робота (реферати) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, Критерії оцінки **реферату**:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 4-6 балів;
- тема розкрита неповно 3 бали;
- реферат суто компілятивного рівня 2-бал;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Після завершення Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 відповідно проводяться **контрольні роботи у формі тестування**, зокрема **Контрольна робота 1 і Контрольна робота 2**. Завдання з тестування містить 10 запитань, правильна та повна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Екзаменаційний білет з курсу містить 2 питання. Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критеріями оцінювання (від 1 до 20 балів за одне завдання) відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	4-6
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1-3

Бали, отримані студентом під час іспиту, додаються до балів, набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, робота на семінарських заняттях, реферати). Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 36 балів. При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт (отримання не менше 6 балів з 10 можливих за кожною). Умовою отримання студентом позитивної підсумкової оцінки є досягнення ним не менше 60% від загальної кількості балів, які можливо отримати на іспиті.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій, семінарських занять і самостійної роботи (очна форма навчання):

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.			
Теоретико-методологічні засади джерелознавства			
Тема 1. Предмет, завдання та основні етапи розвитку історичного джерелознавства. Взаємозв'язок джерелознавства та архівознавства	2	4	6
Тема 2. Структура історичного джерелознавства. Поняття історичного джерела та джерельної інформації	2	2	4
Тема 3. Класифікація історичних джерел. Співвідношення понять «історичне джерело», «архівне джерело», «етнографічне джерело».	2	4	6
Тема 4. Методика і техніка пошуку, опрацювання та використання історичних джерел: архівних джерел тощо		3	6
Модульний контроль		1	
Всього з модуля	6	14	22
Змістовий модуль 2.			
Основні джерельні групи та їх місце в джерельній базі історії України			
Тема 5. Речові джерела	2	4	6
Тема 6. Зображальні джерела		4	6
Тема 7. Усні та лінгвістичні джерела	2	4	6
Тема 8. Писемні джерела	2	2	4
Тема 9. Традиційні, архівні та електронні джерельні комплекси з історії України	2	1	2
Модульний контроль		1	
Всього з модуля	8	16	24

Всього	14	30	46
---------------	-----------	-----------	-----------

Загальний обсяг – 90 год., в тому числі:

Лекцій – 14 год.;

Семінарів – 30 год.;

Самостійна робота – 46 год.

9. Рекомендовані джерела:

9.1. Основні:

1. Антонович В.Б. Лекції з джерелознавства / Ред. М. Ковальський. – Острог: Нац. ун-т «Острозька академія»; Нью-Йорк: Укр. Вільна АН у США, 2003. – 382 с.
2. Богдашина О.М. Джерелознавство історії України: питання теорії, методики, історії. – Вид. 3-є, доп. та перероблене. – Харків, 2008.
3. Войцехівська І.Н. Структура історичного джерелознавства: традиції та сучасні проблеми // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство. – К., 2001. – Вип. 13. С. 255 – 270.
4. Воронов В.І. Джерелознавство історії України: Курс лекцій. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – 336 с.
5. Історичне джерелознавство: підруч для студ. вищ. навч. закл. / Я.С. Калакура, І. Н.Войцехівська, С.Ф. Павленко та ін. – 2-ге вид., доп. І перероб. – К.: Либідь, 2017. – 512 с.: іл
6. Калакура Я.С. Українське історичне джерелознавство: традиції і сучасність // Константи. – 1996. - № 2 (5).
7. Міронова І.С. Історичне джерелознавство та українська археографія : спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії : навч. посіб. / І. С. Міронова. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 208 с.
8. Павленко С.Ф. Джерела з історії культури України: Навч. посібник. Ч. 1./ С.Ф. Павленко, М. Г. Щербак, Ю. М Сорока, Ю. В. Булгаков. – К.: Логос, 2017. – 147 с.
9. Підгаєцький В.В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України ХХ ст. – Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2001. – 391 с.
10. Швецова-Водка Г.М. Співвідношення понять «документ» та «історичне джерело» // Архіви України. 2001. № 4–5 (247). С. 33–56.

9.2. Додаткові:

1. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. // Постанова Верховної Ради Української РСР «Про проголошення незалежності України» від 24 серпня 1991 року № 1427-ХІІ // Відомості Верхов. Ради. – К., 1991. – № 38. – С. 502.
2. Грушевський М. С. Щоденник (1888 – 1894) / Упорядження Л. Зашкільняка. – К.: Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАНУ, 1997. – 264 с.
3. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914–1920 рр.). – К.: Темпора, 2007. – 272 с.
4. Кулешов С. Г. Неоджерелознавство як напрям історичного джерелознавства? // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Міжвід. зб. наук. праць. – Вип. 8 / Ред. кол. : Г. В. Боряк (гол.), І. Б. Матяш (заст. гол.) та ін. – К., 2006. – С. 90-97.
5. Левчук О. Архівні електронні інформаційні ресурси як джерело історичної інформації // Архіви України. – 2020. – № 4. – С. 52–70.
6. Макарчук С. Джерелознавство історії України: Навч. посібник. – Львів, 2008.

7. *Макарчук С.А.* Писемні джерела з історії України. – Львів, 1999.
8. *Палієнко М. Г., Срібняк І. В.* Інформаційно-джерельний потенціал архівних збірок Національної установи імені Оссолінських у Вроцлаві з історії УНР (колекція 22/53) // Етнічна історія народів Європи: Зб. наук. праць. – К., 2018. – № 54. – С.127–140.
9. *Папакін Г.В.* Електронна археографія: Новітній напрям старої науки, її складові та стан дослідження // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2012. – № 2.
10. *Юркова О. В.* Facebook як новий тип історичного джерела: спроба характеристики та практичні завдання архівування документів // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: Зб. наук. пр. 2015. Ч. 25: Електронні інформаційні ресурси. С. 31–48.

10. Додаткові ресурси:

1. Електронна бібліотека «Diasporiana» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua>.
2. Europeana – веб-портал європейської культурної спадщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeana.ua>.
3. EuroDocs. Online Sources for European History (онлайн-джерела з європейської історії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eudocs.lib.byu.edu/index.php/Main_Page.
4. Repositories of Primary Sources (Сховища історичних джерел) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uiweb.uidaho.edu/special-collections/Other.Repositories.html>.
5. Архіви України: Офіційний веб-портал Державної архівної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua>.
6. Е-архів Михайла Грушевського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hrushevsky.nbuv.gov.ua>.
7. Е-джерела: електронний корпус публікацій документів і пам'яток з історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua>.
8. «Ізборник»: джерела з української історії IX –XVIII ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua>.